

วรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
Oral Literature about Wat Sing in Bang Khu Wieng
Bang Kruai Nonthaburi

อาภาภรณ์ ดิษฐเล็ก

อาจารย์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: apditl@rpu.ac.th

Aphaphon Ditlek

Lecturer, General Education, Faculty of Liberal Arts, Rajapruk University

บทความยอดเยี่ยม (Best Paper Award) จากการประชุมวิชาการระดับชาตินานาชาติ
ครบรอบ 15 ปี มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 2) วิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าอาวาสวัดสิงห์ และอดีตผู้นำชุมชนที่มีภูมิปัญญาและอาศัยอยู่ใกล้เคียงวัดสิงห์ เป็นระยะเวลา 60 ปีขึ้นไป กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกชุมชนที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และเป็นผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับวัดสิงห์ จำนวน 6 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการคัดเลือกแบบบอกต่อ (Snowball Sampling Technique) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) เรื่องเล่าที่เป็นเกร็ดความรู้ 4 เรื่อง 2) ความเชื่อ 3 เรื่อง และ 3) ประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติ 4 เรื่อง คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าด้านสติปัญญาที่ให้ความรู้เรื่องประวัติและสิ่งสำคัญของวัดในอดีต 2) คุณค่าด้านอิทธิพลต่อความเชื่อ การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ 3) คุณค่าด้านอารมณ์ คือการเป็นศูนย์รวมจิตใจความภาคภูมิใจของชาวบ้าน

คำสำคัญ: เนื้อหาวรรณกรรมมุขปาฐะ คุณค่าวรรณกรรมมุขปาฐะ วัดสิงห์ตำบลบางคูเวียง

Abstract

The objectives of this research were to: 1) analyzed the content of oral literature about Wat Sing Bang Khu Wieng Sub-district, Bang Kruai District, Nonthaburi Province 2) Analyzed the value of oral literature about Wat Sing. The target group was divided into 2 groups. The first group was the informants who were the abbot of Wat Sing and the former community leaders who had a domicile and lived near Wat Sing more than 60 years. The second group consisted of 6 community members aged more than 60 years old and knew about Wat Sing, which were selected by Snowball Sampling Technique. The instrument used in this study was an in-depth interview. The results revealed that 1) There were 3 types of oral literature about Wat Sing which are 1) 4 stories of knowledge, 2) 3 beliefs, and 3) 4 traditions and practices. The Values of oral literature were 1) give knowledge about the history and importance of temples in the past 2) the value of influence on beliefs preservation of ancient monuments, artifacts and 3) emotional values was to be the center of the pride of the villagers.

Keywords: oral literary content, oral literary value, Wat Sing in Bang Khu Wieng

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัดสิงห์ ตั้งอยู่ริมคลองบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ปรากฏหลักฐานที่ป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลของวัด ตามข้อมูลของกรมศิลปากร เมื่อครั้งกรมศิลปากรดำเนินโครงการบูรณะวิหาร และหอไตรว่า สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2320 สมัยกรุงธนบุรี มีโบราณสถานที่สำคัญ คือ วิหาร หอพระไตรปิฎก และหอระฆัง และมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่งดงาม ดังที่ ปัทมา เจริญกรกิจ (2558: 155) กล่าวถึง ความเจริญของชุมชนคลองบางคูเวียง ซึ่งเป็นชุมชนคลองย่อยที่เชื่อมจากคลองบางกอกน้อยว่า สืบเกิดได้จากงานศิลปกรรมของวัดหลายแห่งในพื้นที่นี้ ซึ่งมีรูปแบบงานช่างที่งดงาม เช่น วัดสิงห์ วัดละมุดโน เป็นต้น เช่นเดียวกับที่ ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2554) อธิบายถึงลักษณะของวิหารวัดสิงห์ว่าเป็นรูปแบบศิลปกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย หอไตรตั้งอยู่กลางน้ำ หน้าบันแกะสลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ บานประตูหน้าต่างเป็นลายรดน้ำ หอระฆังประดับลายจำหลักประณีตตลอดทั้งหลัง ด้วยลักษณะสถาปัตยกรรมที่ประณีตงดงามและทรงคุณค่าเช่นนี้ กรมศิลปากรจึงประกาศขึ้นทะเบียนหอระฆัง หอพระไตรปิฎก ศาลาการเปรียญเก่า พระวิหาร และศาลาท่าน้ำของวัดสิงห์เป็นโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2536 (ราชกิจจานุเบกษา, 2536: 67)

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง ยังมีจำนวนไม่มากนัก โดยมีผู้ศึกษาวิจัยไว้ อาทิ ปัทมา เจริญกรกิจ (2558) ศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถและพระวิหารวัดสิงห์ใน วิจัยเรื่อง “พระอุโบสถและพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลาย-รัตนโกสินทร์ตอนต้น ในพื้นที่คลองอ้อม นนท์ จังหวัดนนทบุรี” และ สำราญ จูช่วย (2561) ศึกษาเรื่องความเป็นมาของชื่อวัดสิงห์ ในงานวิจัย เรื่อง “ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรศึกษาเกี่ยวกับวัดสิงห์ เพิ่มเติม เนื่องจากวัดสิงห์มีประวัติความเป็นมายาวนานและมีสถาปัตยกรรมที่งดงามดังที่กล่าวมา อาจมี เกร็ดความรู้เรื่องเล่าที่ผู้สูงอายุหรือผู้รู้ในชุมชนส่งต่อเรื่องราวต่อกันผ่านการเล่าเรื่อง การศึกษารวบรวม เรื่องที่ทรงคุณค่าที่เป็นวัฒนธรรมชุมชนจากผู้สูงอายุหรือผู้รู้ในชุมชนจึงเป็นเรื่องที่สมควรดำเนินการ เพราะผู้สูงอายุคือพลเมืองที่สั่งสมประสบการณ์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ การศึกษาวิจัย วรรณกรรมมุขปาฐะจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่ควรมีการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ เพราะแต่ละพื้นที่ที่มีความ แตกต่างกันไปตามบริบท เช่น ชญานิษฐ์ จอมพงศ์ (2545) วิจัยเรื่อง “การศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะ ตำบลควนชุมอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช” สนิท ยืนศักดิ์ เยาวรัตน์ เม็งขาว และ สุ ภัฏญา เกาะวิวัฒนากุล (2562) วิจัยเรื่อง “ความเชื่อและโลกทัศน์ในชุมชนแม่ไผ่ผ่านวรรณกรรมมุข ปาฐะ” การศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะไม่จำกัดอยู่เฉพาะประเทศไทยเท่านั้น แม้ในต่างประเทศก็ให้ ความสำคัญเช่นกัน ดังที่ สหพันธ์สาขาศิลปะและวรรณคดีแห่งประเทศไทย (CFLAC) เป็นผู้นำ โครงการเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมและเผยแพร่ผลงาน วรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่นฉบับดั้งเดิม รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลมรดก วรรณกรรมมุขปาฐะ (สำนักข่าวซินหัว, 2562: ออนไลน์) เนื่องจากหากไม่มีการศึกษาเพื่อรวบรวม อนุรักษ์ และวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจนในด้านเนื้อหาและคุณค่า เรื่องที่ทรงคุณค่าในชุมชนอาจลบ เลือนสูญหายไปตามกาลเวลา

ด้วยเหตุที่สถาบันการศึกษา ชุมชน และวัดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้มาตั้งแต่สมัย อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสมควรศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ซึ่งเป็นวัด ที่อยู่ไม่ไกลจากสถาบันการศึกษา มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและน่าสนใจ สมควรรวบรวมและ วิเคราะห์ข้อมูลไว้เพื่อเป็นองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่มีส่วนช่วยพัฒนา ชุมชนและประเทศได้ ดังที่ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2546) กล่าวว่า ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ถูก มองเป็นเรื่องล้าสมัย ไม่อยู่ในหัวใจของคนรุ่นใหม่ มาวันนี้วัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือนรากของ ชุมชนอยู่ในภาวะคลอนแคลน ทำให้สังคมอ่อนแอ ไม่อาจพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น ชุมชนจะฟื้นฟูไปสู่ ความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง จึงต้องฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนให้อยู่ในหัวใจของทุกคนและ พร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นจริง วัฒนธรรมทำให้เรารู้จักตัวเอง ภูมิใจในตัวเอง มีศักดิ์ศรี มี ความงาม มีระบบคุณค่ามีจิตวิญญาณ รู้จักครอบครัวของเรา หมู่บ้าน ท้องถิ่น และประเทศชาติของ เรา วิธีการพัฒนาประเทศตามแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน จึงต้องทำให้ประชาชนชาวบ้านรู้สำนึก รู้ฐานะ

และความสำคัญของตัว เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตนเอง ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงจะศึกษารวบรวม วิเคราะห์เนื้อหาและคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยการศึกษาข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน ทั้งที่เป็นผู้สูงอายุ อดีตผู้นำชุมชน และเจ้าอาวาส เพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ และเกิดองค์ความรู้ด้านวรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่น จนนำไป ประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนและมีส่วนช่วยพัฒนาชุมชนให้ต่อเนื่องยั่งยืน ทั้งยังเป็นการรวบรวม ข้อมูลที่ทรงคุณค่าของชุมชนให้ได้รับการอนุรักษ์และยังคงสืบทอดส่งต่อไปให้เยาวชนรุ่นหลังต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

วิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดสิงห์ ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการคัดเลือกแบบบอกต่อ (Snowball Sampling Technique) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มที่ 1 คือผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าอาวาสวัดสิงห์และผู้นำชุมชน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ ได้แก่
 - 1.1 เจ้าอาวาสวัดสิงห์ในปัจจุบัน ซึ่งท่านเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาและอาศัยอยู่ใกล้เคียงวัดสิงห์ เป็นระยะเวลา 55 ปี

ภาพที่ 1 บรรยากาศในการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดสิงห์

1.2 อดีตผู้นำชุมชน คือ อดีตกำนันตำบลบางคูเวียง/สมาชิกเทศบาลปายบาง ซึ่งท่านเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาและอาศัยอยู่ใกล้เคียงวัดสิงห์ เป็นระยะเวลา 80 ปี

2. กลุ่มที่ 2 คือ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกชุมชน และเป็นผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับวัดสิงห์ จำนวน 6 คน ซึ่งคัดเลือกโดยวิธีการคัดเลือกแบบบอกต่อ (Snowball Sampling Technique) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป
2. มีภูมิปัญญาและอาศัยอยู่ใกล้เคียงวัดสิงห์เป็นระยะเวลาตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป
3. มีความสนใจและยินดีในการให้ข้อมูล ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย
4. มีการสื่อสารภาษาไทยได้ดีและรู้เรื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เรื่อง “วรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์” เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เจ้าอาวาส 1 รูป อดีตผู้นำชุมชน 1 คน และสมาชิกชุมชน 6 คนที่อาศัยในพื้นที่มากกว่า 60 ปี เป็นคำถามปลายเปิด 10 ข้อ สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ และสาระสำคัญเกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะในชุมชน ในด้านจำนวนเรื่อง เนื้อหา การรับรู้ของคนในชุมชน และคุณค่าของเรื่อง ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามขั้นตอน ตั้งแต่ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมมุขปาฐะและวัดสิงห์ นำข้อมูลจากการศึกษามาสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์ ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยและเสนอผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สืบหาพื้นที่โดยการลงภาคสนามบันทึกภาพ และข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัดสิงห์ ติดต่อประสานงานเจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 โดยการคัดเลือกแบบบอกต่อ

ระยะที่ 2 นัดหมายและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ด้วยตนเอง

ระยะที่ 3 นัดหมายและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 ด้วยตนเอง

ระยะที่ 4 วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ จัดประเด็นหมวดหมู่เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยจัดประเภทเนื้อหาและวิเคราะห์ประเด็นคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะ โดยนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. เนื้อหาของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี วรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 เรื่องเล่าที่เป็นเกร็ดความรู้ มีจำนวน 4 เรื่อง

1.1.1 หลวงพ่อติก: หมอยาวัดสิงห์ ท่านเจ้าอาวาสวัดสิงห์ได้ให้ข้อมูลว่า หลวงพ่อติกเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ 6 ท่านเป็นหมอยาในด้านการทำน้ำมันมนต์เพื่อรักษาอาการปวดเมื่อย อัมพฤกษ์ อัมพาต โรคกระดูก ในอดีตบริเวณวัดสิงห์จะปลูกต้นมะพร้าวจำนวนมาก และท่านนำมาเป็นส่วนผสมในการเคี่ยวทำน้ำมันในกระโถนใบบัวขนาดใหญ่ นับว่าท่านมีชื่อเสียงพอสมควร เนื่องจากมีผู้ป่วยที่อยู่ต่างจังหวัดเคยนิมนต์ให้ท่านไปรักษา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกท่านกล่าวตรงกันว่า ทราบว่าหลวงพ่อติกทำน้ำมันมนต์เพื่อรักษาอาการป่วยของชาวบ้านทั้งในบริเวณใกล้เคียงและต่างถิ่น

ภาพที่ 2 หลวงพ่อติก

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

ผู้ให้ข้อมูล 5 ท่านระบุว่า ได้เคยเห็นหลวงพ่อติกเคี่ยวน้ำมันมนต์แถวหน้ากุฏิท่าน เนื่องจากตอนเป็นนักเรียนในชั้นประถมศึกษายังอาศัยศาลาวัดในการเรียนหนังสือ ครูจึงพานักเรียนทุกคนไปดูท่านทำน้ำมันมนต์ เมื่อมีผู้มารักษาและถวายปัจจัย ท่านก็เก็บรวบรวมไว้ และนำมารวมกับเงินส่วนตัวท่านใช้สร้างโรงเรียนสอนบุตรหลานชาวบ้านในชุมชน โดยตั้งชื่อโรงเรียนว่า “แจ่มชื่นวิทยาคม” เนื่องจากเดิมท่านนามสกุล แจ่มชื่น ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนวัดสิงห์ (แจ่มชื่นวิทยาคม) และอดีตผู้นำชุมชนให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า แม้จะมาเข้าสังกัดเทศบาลปลายบาง ก็ยังคงใช้ชื่อในวงเล็บว่า แจ่มชื่นวิทยาคม ตามเดิม เพื่อคงรักษาประวัติและระลึกถึงผู้สร้าง

1.1.2 โบราณสถานสำคัญในอดีต ท่านเจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านกล่าวว่า ตำแหน่งวิหาร โบสถ์ ศาลาการเปรียญ ศาลาท่าน้ำ และเจดีย์เรียง 3 องค์ ยังคงอยู่ตำแหน่งเดิมกับในอดีต วิหารในอดีตมีลักษณะเหมือนปัจจุบัน แต่จะอยู่ระดับเดียวกับในปัจจุบันซึ่งได้รับการบูรณะยกสูงขึ้น เนื่องจากป้องกันน้ำท่วม

ภาพที่ 3 วิหารและโบสถ์วัดสิงห์

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า มีโบราณสถานที่มียุคสมัยที่ต่างไปจากอดีต ดังนี้

1) โบสถ์ เจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน เล่าข้อมูลเพิ่มเติมว่า โบสถ์ปัจจุบันสร้างขึ้นใหม่แทนโบสถ์เดิมที่พังไปตามกาลเวลา โบสถ์เดิมมีลักษณะคล้ายวิหาร แต่มีเสมาซ้อนประอบคู่กัน มีซุ้มประตูเข้าโบสถ์ที่สวยงามมาก แต่ได้พังทลายลงไป มีต้นสารภีต้นใหญ่อยู่ข้างซุ้มประตู ในอดีตระหว่างโบสถ์และศาลาการเปรียญมีคูน้ำเล็ก ๆ มีสะพานไม้ไค้ทอดข้ามผ่านจากโบสถ์ไปศาลาการเปรียญ ปัจจุบันคูน้ำถูกถมโดยนำเรือไปขนอิฐและดินมาจากวัดตะเก ซึ่ง เป็นวัดร้างอยู่ไม่ไกลจากวัดสิงห์

2) เเมรุเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ เจ้าอาวาสและผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน เล่าว่าในอดีตเผาศพที่เชิงตะกอน จนมาสร้างเเมรุครั้งแรกในบริเวณที่เป็นศาลาประดิษฐานพระที่อยู๋ข้างศาลาหลังใหม่ จากนั้นก็ย้ายมาสร้างเเมรุใหม่ที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิม

3) เจดีย์ เจ้าอาวาสและผู้ให้ข้อมูล 4 ท่าน เล่าว่า เดิมในอดีตยังมีเจดีย์อีกประมาณ 2-3 องค์ เรียงกันอยู่ริมน้ำ บริเวณที่เป็นลานวัดในปัจจุบัน แต่ค่อนข้างสภาพเก่าผุพัง จึงทำให้ปัจจุบันเหลือเจดีย์เรียงกัน 3 องค์หน้าโบสถ์

ภาพที่ 4 เจดีย์วัดสิงห์

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

1.1.3 โบราณวัตถุสำคัญในอดีต จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพบว่า มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับโบราณวัตถุสำคัญ 2 เรื่องคือ เสาหงส์ และพระพุทธรูปจากวัดตะระเก

1.1.3.1 เสาหงส์ ท่านเจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน กล่าวตรงกันว่า เคยเห็นเสาหงส์ 2 เสาคู่กัน อยู่ริมหน้าศาลาการเปรียญไม้หลังเก่า ตัวหงส์มีขนาดใหญ่ เป็นสำริด คาบกระดิ่ง ตัวเสาเป็นปูน ยามต้องลมพัดจะได้ยินเสียงกระดิ่งไปไกล ปัจจุบันสูญหายไป

1.1.3.2 พระพุทธรูปจากวัดตะเก ท่านเจ้าอาวาสและผู้ให้ข้อมูล 5 ท่าน กล่าวว่า พระพุทธรูปที่ประดิษฐานอยู่ริมน้ำ ข้างศาลาไม้ท่าน้ำ (ดังในภาพที่เป็นองค์ใหญ่ประดิษฐานด้านหลังพระพุทธรูปองค์เล็ก) เป็นพระพุทธรูปที่นำมาจากวัดตะเก ซึ่งเป็นวัดร้างไม่ไกลจากวัดสิงห์ ปัจจุบันยังคงมีคลองตะเกที่เคยมีวัดร้างชื่อวัดตะเกอยู่ ไม่มีเศียร ไม่มีแขน ทางวัดให้ช่างมาบูรณะสร้างเศียรและแขนเพิ่มเติม

ภาพที่ 5 พระพุทธรูปจากวัดตะเก

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

1.1.4 ชื่อสถานที่สำคัญในบริเวณวัด ท่านเจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูล 2 ท่านเล่าถึงชื่อศาลาท่าน้ำ ซึ่งเป็นศาลาที่อยู่ก่อนสะพานข้ามคลองว่า เดิมเป็นศาลาไม้ ชาวบ้านใช้เป็นนั่งสนทนาคุยเล่น พักผ่อน เล่นหมากรุกกัน เคยมีคนตั้งชื่อเรียกเล่นกันในกลุ่มเล็ก ๆ ที่มานั่งคุยเล่นกันว่า “ศาลาโกหก” และศาลาท่าน้ำอีก 1 ศาลา เรียกกันว่า “ศาลาทอง” เพราะหน้าบันมีลวดลายแกะสลักเป็นสีทอง ปัจจุบันยังคงสภาพเดิมอยู่ แต่ไม่ค่อยมีผู้ทราบว่าเคยเรียกชื่อกันว่า “ศาลาทอง”

1.2 ความเชื่อ มีจำนวน 3 เรื่อง

1.2.1 ความเชื่อเรื่องการสร้างวัด ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านกล่าวว่า ไม่ทราบว่าทำไมถึงชื่อวัดสิงห์ มีบางท่านเล่าเคยถามปู่ย่าตายายคนรุ่นก่อนก็ไม่ทราบคำตอบ ได้แต่ทราบว่าชื่อวัดสิงห์มาแต่เดิม ซึ่งทุกท่านเชื่อว่า อาจเป็นไปได้ว่าคนสร้างชื่อสิงห์ จึงนำมาเป็นชื่อวัด ประเด็นนี้ท่านเจ้าอาวาสให้ข้อมูลว่าเคยสนทนากับอดีตเจ้าอาวาสวัดโคเคือก อำเภอบางกรวย ซึ่งท่านเคยเล่าตั้งแต่ครั้งยังไม่

มรณภาพว่า เคยทราบว่ามีคนสร้างชื่อสิ่งนี้ เป็นบุคคลสำคัญระดับเจ้านาย เพราะสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในวัดมีความประณีตงดงาม มีทั้งวิหาร เสาช่อรอบโบสถ์ หอไตรกลางสระน้ำ ศาลาการเปรียญเก่าที่มีหน้าบันนารายณ์ทรงครุฑ หอระฆัง เจดีย์หลายองค์เรียงกัน ล้วนเป็นศิลปกรรมที่พบไม่บ่อยนัก คนที่สร้างได้ต้องมีบารมีพอที่จะหาช่างที่มีความสามารถทางการช่างพอสมควร นอกจากนั้น ท่านเจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชนและผู้ให้ข้อมูล 2 ท่านเล่าเพิ่มเติมว่า ที่หน้าวัดมีเสาหงส์อยู่ จึงเชื่อว่าวัดสิ่งนี้น่าจะเป็นวัดมอญ

1.2.2 อภินิหารหลวงพ่อมงคลบพิตรน้อย หลวงพ่อมงคลบพิตรน้อยเป็นพระพุทธรูปในวิหารที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาววัดสิงห์ ไม่ทราบประวัติความเป็นมา ท่านเจ้าอาวาสและผู้ให้ข้อมูล 6 ท่าน เล่าไปในทำนองเดียวกันว่า หลวงพ่อมงคลบพิตรน้อยเคยเอนลงจนชาวบ้านเกรงว่าจะพังล้มลงมา จึงช่วยกันนำไม้มาค้ำหลังไว้ แต่ต่อมาหลวงพ่อกลับตั้งตรงเองได้โดยไม่ต้องอาศัยไม้ค้ำ จึงทำให้เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านมาจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 6 ด้านหน้าและด้านหลังหลวงพ่อมงคลบพิตรน้อย

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

1.2.3 ต้นตะเคียนคู่ที่นำขึ้นจากน้ำ ความเชื่อเรื่องนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านเล่าว่า ทราบจากที่ชาววัดสิงห์เล่าต่อ ๆ กันว่า มีต้นตะเคียน 1 ต้นลอยน้ำมาติดที่หน้าวัดสิงห์ พระและชาวบ้านจึงช่วยกันนำขึ้นมาจากน้ำ ท่านเจ้าอาวาสได้เล่าเพิ่มว่า กลางคืนมีพระลูกวัดฝันว่ามีผู้หญิงร้องให้ขอให้ช่วยพาตนขึ้นจากน้ำ รุ่งเช้าจึงได้ช่วยกันคว่าไถ่น้ำยังมีสิ่งใดอยู่หรือไม่ จนพบว่ายังมีต้นตะเคียนจมอยู่อีก 1 ต้นและเป็นต้นใหญ่กว่าต้นแรก ชาวบ้านจึงช่วยกันดึงขึ้นจากน้ำโดยใช้เวลาค่อนข้างนาน และนำมาไว้ที่ด้านข้างวิหาร เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านและเล่าลือต่อกันไป จนมีผู้คนต่างถิ่นมาเสี่ยงโชคลาก นำสิ่งของมาถวายดังในภาพ

ภาพที่ 7 ต้นตะเคียนคู่ที่นำขึ้นจากน้ำ

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

1.3 ประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติ มีจำนวน 4 เรื่อง

1.3.1 การสืบทอดเป็นเจ้าของภาพขันกัณฑ์เทศน์ในครอบครัว อดีตผู้นำชุมชนและผู้ให้ข้อมูลทุกท่านเล่าถึงประเพณีที่ชาววัดสิงห์สืบทอดต่อกันมาในครอบครัวคือ ช่วงเข้าพรรษาจะสลับกันเป็นเจ้าของภาพขันกัณฑ์เทศน์ ในอดีตทุกวันพระจะมีประมาณ 3-4 ขัน เมื่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้ถือศีลและเคยรับเป็นเจ้าของภาพลงลับไปแล้ว ก็จะสืบทอดต่อกันมาถึงรุ่นบุตรหลานให้รับเป็นเจ้าของภาพกันต่อ เมื่อถึงวันพระก็นำขันกัณฑ์เทศน์ไปตั้งไว้ ให้ผู้อื่นร่วมกันทำบุญและอนุโมทนาบุญร่วมกัน

ภาพที่ 8 การทำบุญร่วมกับเจ้าภาพขันกัณฑ์เทศน์

ที่มา: ผู้วิจัยบันทึกเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2561

1.3.2 การแลกอาหารคาวหวานหลังทำบุญตักบาตร อดีตผู้นำชุมชนและผู้ให้ข้อมูลทุกท่านเล่าว่า ในทุกวันพระนอกจากชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานมาถวายพระสงฆ์แล้ว หลังจากตักบาตรเสร็จจะนำขนมมาแลกกัน หรือบางคนก็ตักแกงอาหารคาวให้แทน ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัตินี้ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูล 1 ท่านเล่าว่า ในอดีตชาวบ้านจะตักแกงรวมกันด้วย เช่น แกงเผ็ด ถ้าเป็นชนิดเดียวกันก็ตักในถ้วยเดียวกันคนละ 1-2 ช้อน จนเต็มถ้วย แต่ปัจจุบันต่างคนต่างตักอาหารที่ตนนำมาคนละถ้วย

1.3.3 การทำบุญประจำปีหลวงพ่อมงคลบพิตรน้อย ในเรื่องนี้ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่ามีมาประมาณ 20-30 ปี โดยจัดขึ้นในช่วงปีใหม่ของทุกปี เพื่อเป็นการจัดงานฉลองให้ชาวบ้านได้สักการะหลวงพ่อมงคลบพิตรน้อย ท่านเจ้าอาวาสเล่าเพิ่มเติมว่า เริ่มมีการจัดงานสมัยหลวงพ่อสังวร (พระครูนทอาภากร) อดีตเจ้าอาวาสรูปที่ 8

1.3.4 การทำผ้าป่าออกพรรษา ในเรื่องนี้ผู้ให้ข้อมูล 4 ท่านเล่าว่า เมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว ทุกวันออกพรรษาวัดบ้านจะทำผ้าป่าออกพรรษา โดยการนำผลไม้มากองรวมกันไว้ที่ศาลาการเปรียญ ใครมีกล้วย อ้อย มะพร้าว หรือผลไม้ชนิดอื่นก็นำไปกองวางรวมไว้ด้วยกันถวายวัด และจะนำมาถวายครั้งละจำนวนมาก เช่น นำมะพร้าวมาเป็นทะลาย กล้วยเป็นเครือ อ้อยเป็นต้นหลายต้นมัดรวมกัน ดังนั้น กิจกรรมในวันออกพรรษาในอดีตจึงต่างจากปัจจุบันคือ นอกจากจะมีการตักบาตรอาหารคาวหวาน และตักบาตรเทโวแล้ว ยังมีผ้าป่าออกพรรษาด้วย

2. คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอ บางกรวย จังหวัดนนทบุรี เจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะไว้ ดังนี้

2.1 คุณค่าด้านสติปัญญา คือ เป็นเกร็ดความรู้เกี่ยวกับวัด อดีตเจ้าอาวาส และประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติของชาววัดสิงห์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัด มีจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ความเชื่อเรื่องการสร้างวัดมีคุณค่าที่เป็นเกร็ดความรู้เกี่ยวกับชื่อวัด 2) เรื่องเล่าเกี่ยวกับหลวงพ่อดึก : หมอยาวัดสิงห์มีคุณค่าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอดีตเจ้าอาวาส และกิจวัตรสำคัญที่สร้างประโยชน์ต่อชุมชน 3) ชื่อศาลาท่าน้ำเก่า เป็นเกร็ดความรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญของชาวบ้านในบริเวณวัด 4) การสืบทอดเป็นเจ้าภาพขันกัณฑ์เทศน์ในครอบครัว เป็นเกร็ดความรู้ให้ทราบถึงประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติที่ชาววัดสิงห์ปฏิบัติและสืบทอดในการทำนุบำรุงศาสนาต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน 5) การแลกอาหารคาวหวานหลังทำบุญตักบาตร มีคุณค่าให้รู้ประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติที่แสดงถึงรูปแบบการทำบุญและสะท้อนถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน 6) การทำผ้าป่าออกพรรษา เป็นเกร็ดความรู้ที่ทำให้ทราบธรรมเนียมปฏิบัติและกิจกรรมสำคัญช่วงออกพรรษาในอดีต

2.2 คุณค่าด้านอิทธิพล คือ มีผลต่อความเชื่อ กระตุ้นยกระดับจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของคนในสังคมของคนในชุมชน มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ต้นตะเคียนคู่ที่นำขึ้นจากน้ำ มีคุณค่าในการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวบ้าน 2) เรื่องเล่าเกี่ยวกับโบราณสถาน

สำคัญในอดีต ทั้งวิหาร โบสถ์ ศาลาการเปรียญ ศาลาทำน้ำ และเจดีย์เรียง 3 องค์ และ 3) โบราณวัตถุสำคัญ คือ เสาหงส์ และพระพุทธรูปจากวัดตะระเก มีอิทธิพลต่อความคิดในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญของวัดให้คงอยู่สืบไป

2.3 คุณค่าด้านอารมณ์ คือคุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะที่สะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกของชาววัดสิงห์ มี 1 เรื่องคือ ความเชื่อเรื่องอภินิหารหลวงพ่อมงคลบพิตรน้อย ที่ส่งผลต่อความรู้สึกเคารพศรัทธา ห่วงแหน ภูมิใจ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน

สรุปผลการวิจัย

วรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เรื่องเล่าที่เป็นเกร็ดความรู้ 4 เรื่อง 2) ความเชื่อ 3 เรื่อง และ 3) ประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติ 4 เรื่อง คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะมี 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าด้านสติปัญญาที่ให้ความรู้เรื่องประวัติและสิ่งสำคัญของวัดในอดีต 2) คุณค่าด้านอิทธิพลต่อความเชื่อ การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และ 3) คุณค่าด้านอารมณ์ คือการเป็นศูนย์รวมจิตใจความภาคภูมิใจของชาวบ้าน

อภิปรายผล

1. เนื้อหาของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นวรรณกรรมที่เล่าสืบต่อกันมา แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เรื่องเล่าที่เป็นเกร็ดความรู้ ความเชื่อ และประเพณีธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งตรงกับลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 และจิรพร ศรีบุญลือ (2546) โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความเชื่อเรื่องการสร้างวัดสิงห์ ที่ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่า ผู้สร้างน่าจะชื่อสิงห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ จุช่วย (2561) ว่า วัดสิงห์สร้างตามชื่อบุคคลผู้สร้างวัด นอกจากนั้นตามที่เจ้าอาวาส อดีตผู้นำชุมชน และผู้ให้ข้อมูลทุกท่านเล่าว่า ในอดีตวัดสิงห์มีเสาหงส์คู่อยู่หน้าวัด อาจเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่า วัดสิงห์น่าจะเป็นวัดมอญ ดังที่ ศุภย์ศิลป์วัฒนธรรม วิทยาลัยราชพฤกษ์ (2553: 106-107) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นครนายก (2562: ออนไลน์) กล่าวถึงตำนานการสร้างเสาหงส์ไว้ว่า ประเพณีการสร้างเสาหงส์นั้น เป็นประเพณีที่พบเห็นได้ทั่วไปตามชุมชนชาวมอญในเมืองไทย เดิมชาวมอญมีคติการสร้างเสาหงส์ เป็นการสร้างเพื่อบูชาพระพุทธเจ้า สำหรับวัดมอญในเมืองไทยทุกวันนี้ก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา มีกันแทบทุกวัด โดยมีบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ที่ตอบถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงความเป็นมาของการสร้างเสาหงส์ “เสาหงส์” นั้นสืบเนื่องมาจากสมัยก่อนที่มีการสร้างเสาแขวนธงยาวแบบธงจีน เป็นสิ่งประดับตกแต่งบ้านเมืองอย่างหนึ่ง ทว่าธงนั้นงามเฉพาะเวลากลางวันครั้นยามกลางคืนก็มองไม่เห็น ต่อมาจึงมีคนคิดผนวกโคมไฟขึ้นบนเสานั้นด้วย ออกแบบให้เป็นรูปหงส์คาบโคมไฟห้อยลงมา ไม่เกี่ยวกับความเชื่อของชาวมอญ อันเป็นต้นกำเนิดของเสาหงส์ในหมู่ชาวมอญเมืองไทย และกลายเป็น

ประเพณีนิยมและรับรู้กันทั่วไปว่าวัดที่มี “เสาหงส์” แสดงว่าเป็นวัดมอญ แต่ทั้งนี้ “เสาหงส์” ของมอญ ยังเป็นเรื่องที่สมควรศึกษาค้นคว้ากันต่อไป

2. คุณค่าของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ ตำบลบางคูเวียง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มี 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านสติปัญญา คุณค่าด้านอิทธิพล และคุณค่าด้านอารมณ์และอิทธิพล มีประเด็นที่สอดคล้องกับทักษะและผลการวิจัยของนักวิชาการ ดังนี้

2.1 คุณค่าด้านสติปัญญาที่ให้ความรู้เรื่องการสร้างวัด ประวัติของอดีตเจ้าอาวาสที่เป็นหมอยา สอดคล้องกับที่ ศิราพร ณ ถลาง (2552) กล่าวว่า ข้อมูลจากวรรณกรรมมุขปาฐะหรือเรื่องเล่าสามารถให้ความรู้แก่คนในสังคมได้ทราบประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น และยังช่วยคนในชุมชนได้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นมาของตน

2.2 คุณค่าด้านอิทธิพลต่อความเชื่อในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญของวัด เนื่องจากเห็นถึงคุณค่าของสิ่งเหล่านั้นที่เป็นศิลปวัฒนธรรมสำคัญของชุมชน ดังที่ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2546) วัฒนธรรมชุมชนทำให้เรารู้จักตัวเอง ภูมิใจในตัวเอง มีศักดิ์ศรี มีระบบคุณค่ามีจิตวิญญาณ รู้จักครอบครัวของเรา หมู่บ้าน ท้องถิ่น และประเทศชาติของเรา

2.3 คุณค่าด้านอารมณ์ ในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับหลวงพ่อมงคลบพิตรน้อยคือการเป็นศูนย์รวมจิตใจความภาคภูมิใจของชาวบ้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนิท ยืนศักดิ์ เยาวรัตน์ เม็งขาว และสุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล (2562: 200) ว่า ความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ แท้จริงคือแหล่งให้กำเนิดชีวิต เบ้าหลอมของชุมชนที่เข้มแข็งมั่นคง แหล่งคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่เป็นเกร็ดความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ และประวัติของวัดสิงห์ มีความสำคัญคือ ทำให้เยาวชนรุ่นหลังได้รับรู้เรื่องเล่าที่เป็นเกร็ดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น สถาบันการศึกษาและหน่วยงานในชุมชนควรมีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับวัดสิงห์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และต่อยอดการศึกษาเรื่องราวท้องถิ่นต่อไป

2. ควรมีการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมของวัดสิงห์เพื่อเป็นข้อมูลแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชน

3. ควรนำความรู้เรื่องวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดสิงห์ไปสร้างบทเรียนและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประกอบ อาทิ e-book อินโฟกราฟิก เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชุมชน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับวัดอื่นในตำบลบางคูเวียง เพื่อเป็นการสืบสาน
เผยแพร่ และอนุรักษ์เกร็ดความรู้เกี่ยวกับวัดในท้องถิ่นของตำบลบางคูเวียง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์ข้อมูลกลางวัฒนธรรม. (2554). **วัดสิงห์**. ค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2562,
จาก <http://www.m-culture.im.th>
- กุหลาบ มลลิกะมาส และวิพุธ โสภวงศ์. (2541). **ประวัติศาสตร์คดีไทย**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
จิรพร ศรีบุญลือ. (2546). การศึกษา “ผญา” สื่อประเพณี: การสืบทอดและการสะท้อนอัตลักษณ์
ของชุมชนคนอีสาน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2546). **ความเป็นมาและสาระสำคัญของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน**. เอกสาร
ประกอบการบรรยายการประชุมคณะกรรมการอำนวยการยุทธศาสตร์วัฒนธรรมชุมชน และ
ผู้ปฏิบัติงาน 13 พฤศจิกายน 2546 เวลา 10.30-12.00 น. ณ ห้องประชุมสถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน.
- ชญาณิชฐ์ จอมพงศ์. (2545). การศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะตำบลควนชุมอำเภอร่อนพิบูลย์
จังหวัดนครศรีธรรมราช. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปัทมา เจริญกรกิจ. (2558). **พระอุโบสถและพระวิหารสมัยอยุธยาตอนปลาย-รัตนโกสินทร์ตอนต้น
ในพื้นที่คลองอ้อมนนท์ จังหวัดนนทบุรี**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2536). ประกาศกรมศิลปากร เรื่อง ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เล่ม 110 ตอนที่
217 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2536. ค้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2536/D/217/67.PDF>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิทยาลัยราชพฤกษ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. (2553). **เรื่องเล่าเมืองนนท์**. นนทบุรี: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2552). **ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิถีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ยืนศักดิ์ เยาวรัตน์ เม็งขาว และ สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล. (2562). **ความเชื่อและโลกทัศน์ใน
ชุมชนแม่ไผ่นวนวรรณกรรมมุขปาฐะ**. วารสารวิชาการ “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา,” 27(53): 181-201.

- สำนักข่าวซินหัว. (2562). จีนเผยความสำเร็จระยะแรกของโครงการเผยแพร่วรรณกรรมสู่ปาฐะ
ท้องถิ่น. ค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563, จาก [https://www.xinhuaathai.com/
china/64211_20191226](https://www.xinhuaathai.com/china/64211_20191226)
- สำราญ จุช่วย. (2561). ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. รายงานการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.